

ALDONA RUDZEVIČIENĖ

Artūras Raila: kūrinio galia

2016 m. Lietuvos dailės muziejus (LDM) įsigijo vieną žymaus šiuolaikinio menininko Artūro Railos kūrinį „Žemės galia“. Šis 2005–2012 m. realizuotas tęstinis tarptautinis meninis projektas sulaukė ypač daug kultūros visuomenės dėmesio ir buvo vertinamas gana kontraversiškai. Menininkas, bendradarbiaudamas su geofizinės energijos ekspertais, tyrė etninę mitologiją. Projektą sudaro ciklas ikoninių fotografijų, kuriose fiksuojamas gamtos ir žmogaus santykis, o geofizinės energijos ekspertų sudarytas žemėlapis pateikia originalų miesto topografijos dešifravimą. Skverbti į pagonybės erdves bandydamas apčiuopti idėjinų laukų ryšius bei simbolių prasmų metamorfozę mėgino ne vienas kūrėjas, tačiau būtent A. Railos darbas disonavo su bendromis nuostatomis, nes, matyt, palietė vieną jautriausių krikščioniškosios kultūros gijų.

Panašaus likimo ir kitas A. Railos kūrinys – „Mergaitė nekalta“. Jo atstūmimo ir net ignoravimo klausimas aštriai iškilio tuo metu, kai 2013 m. menininkas buvo nominuotas Nacionalinei kultūros ir meno premijai. Grupė visuomenės veikėjų paskelbė A. Railos kūrybą smerkiantį atvirą laišką, kuriame išdėstė savo argumentus, kodėl tokio kūrinio autorius, esą, negali būti apdovanotas nacionaline premija: „Esame priversti kategoriškai atsiriboti nuo A. Bumblausko vadovaujamos Nacionalinės premijos komisijos, kuri liūdnei pagarsėjusį „Septynių savižudybės būdų“ interpretatorių Artūrą Railą atrinko kandidatu į Nacionalinės premijos laureatus. Dar daug kas atsimena šį įvykį, kai M. K. Čiurlionio meno mokyklos mokinė buvo įpareigota skaityti tekstą „Septyni savižudybės būdai“, sudarytą iš to paties pavadinimo R. Gavelio romano citatų, o „pedagoga“ A. Raila jos būsenas filmavo. Vėliau jis šį savo „meno kūrinį“ su patyčiomis iš pasipiktinusių tuo eksperimentu pedagogų eksponavo Šiuolaikinio meno centre.“¹ Į šį agresyvių puolimą sureagavo Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjunga, Lietuvos dailės istorikų draugija, Tarptautinės dailės kritikų asociacijos (AICA) Lietuvos sekcija ir

Artūras Raila. „Ažuolas“
iš projekto „Žemės galia“.
2005 m.

*Aliuminis, fotografija,
laminavimas, 125x125 cm.
LDM Fm 2964*

kitos organizacijos bei šalies intelektualai. Viena vertus, jie patikslino, kad A. Raila neturi tokio kūrinio (darbo pavadinimas, kurį oponentai veikiausiai turėjo omenyje, yra „Mergaitė nekalta“), kita vertus, nacionalinei premijai gauti autorius buvo pristatytas už pastarųjų septynerių metų kūrybą – tarpdisciplininį projektą „Žemės galia“. Būtent šis darbas buvo puikiai įvertintas tiek Lietuvoje, tiek užsienyje ir parodytas ne vienoje prestižinėje Vakarų Europos meno salėje².

Komentuodamas 2008 m. Šiuolaikiniame meno centre surengtą kūrinio „Žemės galia“ ekspoziciją, A. Raila pabrėžė: „Turėjau pakankamai jėgų realizuoti savo kūrybinę laisvę pačiomis nepalankiausiomis sąlygomis. Kam dabar, kai visi trukdžiai ir kliūtys dingę lyg niekada neegzistavę, įdomu, kad po daugybės metų drąsiausios išvalgos pasitvirtino ir tapo norma. Esu vienas ilgiausiai dirbančių meno praktikų.“³ LDM, suprasdamas praktikuojančio menininko darbų vertę, taip pat pastebėjo išskirtinį projekto „Žemės galia“ aktualumą ir įsigijo jį visą kartu su dokumentacija. Muziejaus saugykloje kūriniai buvo pagaminta speciali saugojimo įranga (didelių formatų fotoatspaudams), visi projekto elementai (vieni materialūs, kiti skaitmeniniai) suinventorinti⁴ ir įtraukti į LIMIS duomenų bazę, tad dabar jie laisvai prieinami visiems vartotojams.

Artūras Raila. „Pilkapis. I”
iš projekto „Žemės galia”.
2005 m.

*Aluminis, fotografija,
laminavimas, 125x125 cm.
LDM Fm 2965*

Artūras Raila. „Upė” iš
projekto „Žemės galia”.
2006 m.

*Aluminis, fotografija,
laminavimas, 125x180 cm.
LDM Fm 2966*

2017 m. Kinijoje rengiant pirmąją reprezentacinę modernaus ir šiuolaikinio Lietuvos meno parodą „Lietuvos menas: peizažinis mąstymas“⁵, tarp kitų dailės klasikų ir šiuolaikinio meno kūrėjų⁶ darbų eksponuotas ir A. Railos projektas „Žemės galia“, adaptuotas Kinijos nacionalinio dailės muziejaus Pekine erdvėms ir jungtinės parodos koncepcijai. Kūrinį, kuris šiuolaikiškai refleksuoja mūsų tapatybę, buvo svarbu parodyti Azijos šalyje, kuriai lietuviai iki šiol yra mažai žinoma tauta. Akivaizdu, kad įtaigus meno kūrinys pagrįstai įgijo ir muziejinę vertę.

Išnašos

1. Šepetytė D., „Šišk kultūros nepritrūko“, *Respublika*, 2013 12 10, prieiga internete http://www.respublika.lt/lt/naujienos/kultura/kulturos_naujienos/sišk_kulturos_nepritruko/ (žiūrėta 2017 09 16).
2. Parodos surengtos Anglijoje, Danijoje, Vokietijoje.
3. „Žemės galia“, Anderso Kreugerio pokalbis su Artūru Raila, *Interviu: ŠMC / CAC*, 2008, Nr. 11/12, p. 57.
4. Ekspонатų pirkimo aktas Nr. 62, 2016 m. liepos 12 d.
5. Parodą, bendradarbiaudamos su Kinijos nacionaliniu dailės muziejumi, surengė Lietuvos dailės muziejaus Nacionalinė dailės galerija ir Lietuvos Respublikos ambasada Kinijos Liaudies Respublikoje. Šis projektas yra programos „2017-ieji – Kinijos-Rytų ir Vidurio Europos kultūros sezonas“ ir Kinijos nacionalinio dailės muziejaus tarptautinių parodų serijos „Diržas ir kelias“ dalis.
6. Parodoje pristatyti menininkai: Vytautas Balčytis, Eugenijus Antanas Cukermanas, Henrikas Čerapas, Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, Kostas Dereškevičius, Jonas Gasiūnas, Antanas Gerlikas, Antanas Gudaitis, Kristina Inčiūraitė, Rimvydas Jankauskas-Kampas, Vytautas Kairiūkštis, Petras Kalpokas, Rūta Katiliūtė, Leonas Katinas, Linas Leonas Katinas, Žilvinas Kempinas, Algimantas Kuras, Jonas Mekas, Deimantas Narkevičius, Mindaugas Navakas, Algirdas Petrulis, Igoris Piekuras, Post Ars, Artūras Raila, Eglė Ridikaitė, Ferdynand Ruszczyk, Antanas Samuolis, Mindaugas Skudutis, Jonas Švažas, Gintautas Trimakas, Vladas Urbanavičius, Teodoras Kazimieras Valaitis, Povilas Ričardas Vaitiekūnas, Justinas Vienožinskis, Viktoras Vizgirda, Kęstutis Zapkus, Kazimiera Zimblytė.

Artūras Raila: the power of a work

ALDONA RUDZEVIČIENĖ

2017 will go down in the history of the Lithuanian Art Museum as a time of wide-ranging international cooperation, when the first representational exhibition of contemporary art was held in China, called “Lithuanian Art: Thinking Through Landscape”. Works by the most

famous Lithuanian art creators was on display, including the project by Artūras Raila, “Power of the Earth”, adapted for the joint exhibition’s concept and the spaces of the National Art Museum of China in Beijing. Raila’s work is the artist’s continuing project, first realised in 2005–2012. It was received to wide acclaim both in Lithuania and beyond its borders and exhibited in numerous prestigious West European art halls. It was deemed important to show the work which reflects our identity in a modern way in an Asian country where Lithuanians are still a little-known nation. Special storage equipment has been produced especially for this art project in the museum’s storage rooms, where all its elements have been inventoried and included in the LIMIS database, and is easily accessible to all users.